

5. November 1957 døde Overarkivar, kgl. Ordenshistoriograf, Dr. theol. *Bjørn Kornerup*. Indenfor Kirke-, Skole- og Lærdomshistorie har vi næppe nogensinde haft en lærdere, flittigere, kyndigere Forsker.

Om Dr. Kornerups ydre Data og Produktion skal her kun siges lidt. Interesserede vil kunne finde Oplysninger i Biografisk Leksikon, den blaa Bog o. a. St. Tidligt vakte Kornerups Interesse for Historien. Som Studiefag ved Universitetet valgte han dog Teologien. Allerede som Student opnaede han Guldmedaille for Besvarelsen af en Prisopgave om Augustin. Efter Embedseksamen (1921) kom han hurtigt ind i Rigsarkivet, hvor hans Livsgering kom til at ligge. 1928 opnaede han den teologiske Doktorgrad paa en Afhandling om H. P. Resen. Ved Siden heraf er Hovedværkerne i hans omfattende Produktion det store tobinds Værk om Ribe Katedralskole (1947—52), der iøvrigt var Baggrunden for hans Indvalg i Videnskabernes Selskab, og Fremstillingen af Oplysningstiden (1951) og det lærde Tidsrum i «Den Danske Kirkes Historie» (hvis ene Redaktør han var). Det lærde Tidsrum forelaa ved hans Død næsten afsluttet og vil udkomme 1959. Ved Siden af disse monumentale Værker foreligger der en overvældende Række af større og mindre Afhandlinger, samtidig med at Kornerup har været en af vore store Udgivere. Hvor omfattende hans Produktion har været vil man faa Indtryk af gennem den Bibliografi, som tænkes udgivet i Forbindelse med det kommende Hefte af Kirkehistoriske Samlinger. Det er da ogsaa mere end en traditionel Talemaade, naar det er blevet sagt, at Dr. Kornerups pludselige Bortgang for den historiske Forskning her hjemme betyder et uerstatteligt Tab. Selvfølgelig er Ordet for stærkt; ingen er uerstattelig, men der er alligevel nogle, hvis Død skaber megen Tomhed og stor Raadvildhed. Til dem hørte Bjørn Kornerup.

Som Forsker havde Kornerup helt sit eget Ansigt. Det er Trækkene i dette Ansigt, som de følgende Linier skal søge at tegne.

Det første Ord, der næsten med Selvfølgelighed melder sig i Forbindelse med Kornerups Navn er Adjektivet «lærd». Han sad ikke alene inde med en forbløffende Lærdom, Kendskab til Arkiver og Arkivalier, men Lærdommen var saa at sige principiel. Efter eget Sigende var hans bevidste Interesse for historisk Studium blevet vakt allerede i Drengesaarene ved at høre et Foredrag af den grundlærde Formand for Selskabet for Danmarks Kirkehistorie H. F. Rørdam. Dette blev saa at sige Bjørn Kornerups Skæbne. Livet igennem saa han det som sit Maal at fortsætte Rørdams

Gerning — men ogsaa hans Forskningstype. Det var ikke tilfældigt, at der paa en Notits i det efterladte Manuskript til det lærde Tidsrums Historie stod: Rørdam og J. O. Andersen takkes i Forordet. Utrættelig var den Flid, hvormed Kornerup fordybede sig i Arkivernes Rigdomme — intet var ham her for smaat og ingen Møje for stor. Derfor blev han da ogsaa — efter Rørdams Forbillede — den store Udgiver. Særligt maa fremhæves den næsten lydefri Udgave af Mynsters Dagbøger, Udgaven af Hans Grams Levned og af Kirkens Lærebekendelse fra 1561. Men som Udgiver og Komentator staar han væsentlig over Rørdam. Imellem dem ligger Udformningen af den moderne historiske Kritik og en langt fornemmere Editionsteknik. Den moderne kildekritiske Holdning havde Kornerup ikke lært hos Rørdam, men hos sin anden Lærer, Erslev-Eleven J. Oskar Andersen, hvis Navn derfor med Rette stod Side om Side med Rørdams paa den lille Lap Papir om Forordet til det nye Bind af Kirkehistorien. Enhver der har bidraget til Kirkehistoriske Samlinger vil vide med hvilken Lærdom, Hjælpsomhed og undertiden lidt besværlig Akribi han varetog sin Redaktionsopgave. Derfor blev Tidsskriftet ogsaa under hans Ledelse næsten klassisk i hele sin Fremtræden.

Denne principielle Lærdom er Baggrunden for det andet Træk, som skal fremhæves: at Dr. Kornerup paa en mærkelig Maade og stærkere end nogen anden i vort Slægtled, repræsenterede *Kontinuiteten* i dansk historisk Forskning. Selv var han en ofte forunderlig Blanding af radikalt Frisind og udpræget Konservatisme. Alt det moderne fik ham mest til at ryste paa Hovedet. Mynster og hans Tid, Kong Frederik VI.s Mænd, havde han en egen Indlevelse med og Sympati for. Men endnu stærkere gjaldt dette dog Oplysningstidens store Historikere, Suhm, Gram og Langebek. I Karakteristiken af den sidstnævnte i Biografisk Leksikon hedder det, at hans Hu ikke stod til at træde i Kirkens Tjeneste, »fra hans tidlige Barndom havde Studiet af Danmarks Historie været hans dybe Kærlighed, og hans Maal var med alle Kræfter at tjene Fædrelandet som historisk Samler og Forsker«. Ord som »grundig og upartisk historisk Undersøgelse«, »Samler, Bearbejder og Udgiver af historisk Kildestof«, »ægte og ærlig Personlighed«, »Hjælpsomhed overfor andre lærde«, »utrolig Arbejdsomhed« bruges til at karakterisere Langebek — er det mon forkert, at Bjørn Kornerup her til en vis Grad samtidig har tegnet det Billede han selv havde dannet sig af en historisk Forsker og hans Ethos, og som var Maalet for hans egen Stræben?

Endnu kan jeg for mit indre Øre høre Dr. Kornerup med sin

dybe Stemme sige: »denne *redelige* Mand«. Ordet Redelighed var for ham noget centralt, som han ikke mindst selv følte sig forpligtet af. Det betød, at man ikke gik videre end man havde Grundlag for, at man ikke overinterpreterede sine Kilder, men fremfor alt at man var absolut upartisk i sin Benyttelse af dem. Ikke mindst var han her paa Vagt overfor enhver Tendens til at lade teologisk eller filosofisk Dogmatik gribe forstyrrende ind i Historien. Det træder klart frem i et Foredrag om Kirkehistorie og Historie, der blev holdt i Sverige i »Historiska Klubben« og som vil blive trykt i næste Hefte af Kirkehistoriske Samlinger. Denne Uvilje hængte vel nok i nogen Grad sammen med, at Kornerup selv stod ret fremmed overfor filosofisk og dogmatisk Tænkning, hvilket paa flere Steder i hans Produktion føles som en Svaghed, naar han kommer ind paa de dogmehistoriske, i snævrere Forstand teologiske Omraader. Det nævnte Foredrag viser tydeligt sin Forfatters Fortrin, men ogsaa hans Begrænsning. Men tilbage til Redeligheden. Ved Siden af Lærdom var denne for Kornerup den historiske Forskers ypperste Dyd. Hvor den svigtede, kendte han ingen Overbærenhed.

Lad mig tilsidst som det fjerde Træk i Billedet fremhæve, at Dr. Kornerup havde en udpræget Forkærlighed for det *personalhistoriske*, forstaaet i Ordets almindelige Forstand — derfor fik han en saa nær Tilknytning til personalhistorisk Samfund og dets Tidsskrift — men tillige forstaaet, som noget der rakte videre: Forstaaelse af og Sans for Personlighedens Formning og Betydning. Han lagde den største Vægt paa at kunne karakterisere et menneske saaledes at hans Værk derigennem traadte frem. Ideer og Idekomplekser var for Kornerup bestemt ikke Historiens Indhold. Dogme- og Filosofihistorien var kun en enkelt Side af Forskningen, sikkert den Side, der mindst virkede dragende paa ham. Undertiden betegnede han sig — med et Ord fra J. Oskar Andersen — som Realhistoriker — i Modsætning til Idehistorikeren. Herved forstod man en Historiker, der interesserede sig for Tidens økonomiske, politiske, kulturelle og sociale Faktorer og paaviste disse Faktorerers mangeartede Samspil med det i snævrere Forstand kirkeligt-religiøse. Baade hos J. Oskar Andersen og hos Kornerup maa denne Distinktion vist siges at bero mere paa en følelsesbetonet Reaktion mod visse samtidige Forskere og Forskningsveje end paa et indgaaende Arbejde med historisk-metodologiske Problemer. Det er derfor ogsaa karakteristisk, at det »realhistoriske« for Dr. Kornerup navnlig betyder Interessen for Personligheden, dens Formning og dens Indflydelse. Han ønskede en psykologisk forstaaende Historieskrivning, og

han blev med Tiden en fremragende Skildrer af Mennesker — man læse blot hans mangfoldige Bidrag til Biografisk Leksikon.

Der kunde naturligvis være meget andet at fremhæve, men med de Faktorer, der her er nævnt — Lærdom, Traditionssammenhæng, Redelighed og Forstaaelse for Personlighedens Betydning — har det været min Mening at fremdrage de afgørende Træk i den Forskerpersonlighed, som saa mange af os har kendt, og hvis Hjælp vi vil savne i Fremtiden, og i det historiske Forskningsarbejde, som med Bjørn Kornerups Signatur vil blive staaende til sene Slægter.

Hal Koch.

Som et bidrag til »Studier i dansk arkivhistorie« har overarkivar C. Rise Hansen udgivet et lille skrift om »Christian 2.s arkiv, dets opdagelse i München og den tidligste udgivelse af aktstykker derfra« (Dansk Videnskabs Forlag, Kbh. 1958. 91 sider). Selve teksten — 40 sider — er delt i to stykker: 1. Opdagelsen af Chr. 2.s arkiv i München og H. C. Reedtz' sendelse dertil og 2. Reedtz' udgivelse af aktstykker fra München-samlingen. Hertil slutter sig 45 sider med gengivelse af breve vedrørende nævnte to stykker. Rise Hansens afhandling kan delvis betragtes som et supplement til V. A. Sechers: »Opdagelsen og Erhvervelsen af Kong Kristiern II.s Arkiv fra hans Ophold i Nederlandene 1523—31« (i Meddelelser fra det danske Rigsarkiv. I, s. 335 ff.).

Om betydningen af de i 1825 fundne dokumenter bemærker Reedtz (s. 67) med grund, at »deri indeholdes særdeles meget Nyt og Vigtigt. Et ganske nyt Lys opgaaer over Christian II Fordrivelses, Landflygtigheds og norske Expeditions Historie, og en meget betydelig Lacune i Danmarks Historie, fra Slutningen af 1522 til 1532, opfyldes saaledes . . .« Selv havde Reedtz, som det udførligt skildres, den plan at udgive en betydelig del af dokumenterne, men hans arbejde blev aldrig fuldført, kun 10 ark blev trykt af de påtænkte 50. Da han i 1842 skulde forsvare og forklare denne sin »forsømmelighed« (se s. 80), bemærker han bl. a., at afskriftsamlingen nu har tabt en del af sin vigtighed, da en del af originalerne er blevet indlemmet i danske arkiver, og en del af resten »ved svenske og norske lærde er bleven bragt til offentlig kundskab«. Den svenske pastor N. J. Ekdahl havde jo 1835—36 udgivet 3 bd. »Christiern II.s Arkiv«. Skønt det var danske, der først havde fundet München-samlingen, blev det svenske og norske, der først nyttede den.

For arkivfolk og faghistorikere er både tekst og dokumenter